

BALIKÇILAR, AKILLI (?) BALIKLAR ve ENERJİDE SERBESTLEME

Necati IPEK

EMO Ankara Subesi Yönetim Kurulu Başkanı
necati.ipek@emo.org.tr

Balıkların bazıları kurnazdır, oltanıza gelir dokunur hatta yemi ağızlarına alır ve siz de bunu duyumsar duyumsamaz sevinçle oltaya asılırsınız ancak misinayı çektiğinizde oltanızın boş ve yemin yerinde olmadığını görürsünüz. Balık avcılığında usta olanlar bu ilk dokunuşlara aldırılmaz ve “Kalama” verir. Yani misinayı çekeceğine biraz daha serbest bırakır ve balığın yemle birlikte oltayı iyice yutmasını bekler. Artık bundan sonra balığın kurtuluşu kalmaz. Fakat bir olasılık daha vardır. Balık büyükse misinayı koparabilir. Bu nedenle balıkçı oltayı yutmuş balığı çekerken zaman zaman yeniden “Kalama” verir, yeniden çeker, böylece misinayı koparabilecek büyük gerginlikler olmadan balık yorulur ve misinanın gidiş yönünün tersine yüzmek için gerekli gücü tüketir duruma gelir ve bir süre sonra da kendisini suyun dibinde bulur, işi bitmiştir...

Gerek AB ve gerekse ABD’de bugüne değin çok balık tutmuş usta balıkçılar olarak misinanın tersine yüzmek için çabalayıp duran Türkiye’ye gerektiği her durumda “Kalama” vermekte ve oltayı iyice yutmasını sağladıktan sonra gerektiği zamanlarda asılmaya devam etmektedir. AB kurallarını kendine göre yorumlayarak AB’ye üye olacağını sanan Türkiye ise AB’nin “kalama verdiği” bu anlarda, kurtulduğunu sanıp sevinç çılgınlıkları atmaktadır. “Müzakere” tarihi alma konusu da tam böyle olmuş ve Hükümet AB kurallarının dibine çıkmak için çırpınıp misinayı

koparabilecek durumu yarattığında AB “kalama” vermiş ancak her defasında da Hükümeti kayıba ya da istediği yere (!) biraz daha yaklaştırmıştır.

Serbest dolaşım gibi bir çok “derogasyonu” kabullendikten sonra “Kıbrıs Cumhuriyetini tanımama zaferi”ni elde etmiş olarak geri dönen Başbakan, zaferçı lıklarıyla karışılmıştır. Aslında balık da, balıkçı da, neyin cereyan ettiğini pekala bilmektedir.

Türkiye’yi öyle yada böyle AB’ye yakın tutma kararlılığında olan “çekirdek AB”, Hükümetin Kıbrıs Cumhuriyetini tanımama isteğine “kalama vermek”te sakınca görmemi hatta bunu Türkiye’nin üyeliğini ötelemek için gerekli bir “manevra” olarak görmüştür.

AB ülkelerine önerilerek ya da AB direktiflerine uygun olarak 1990’lı yıllarda ekonomi alanında uygulanmaya başlanan “Liberalleşme Politikaları” elektrik enerjisi alanını da etkisi altına almış ve bu alan

önce TEK’in TEA ve TEDA olarak 2’ye, 2001 yılında da TEA’nın 3’e bölünerek (TEA : Türkiye Elektrik İletim A.Ş., EÜA : Elektrik Üretim A.Ş., TETA : Türkiye Elektrik Taahhüt ve Ticaret A.Ş.) Üretim ve Dağıtım’ın özelleştirme yoluyla satışına ortam yaratılarak elektrik enerjisi alanının anılan politikaların

Elektrik enerjisi alanında , 4628 Sayılı “Elektrik Piyasası Yasası” ile “Serbest Piyasa” modeline geçilmi ve bu model ile sözüm ona “elektri in yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet (?) ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik piyasasının oluşturulmasının ve bu piyasada baskınsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması” amaçlanmıştır.

Yasa; elektrik enerjisi alanında “serbestleşme”yi amaçlamakla (?) birlikte, ülkemizde “serbestleşme” ile “özelleştirme” sözcükleri eş anlamlı olarak kullanılmakta, kavram kargaşası yaratılmakta bu kargaşa içinde temel amaçtan da (?) sapılmaktadır. Serbestleşmenin, özelleştirme olarak ele alınmasından kaynaklanan sorunların nasıl çözüleceği de bellidir. Örneğin gerek üretim (santral) ve gerekse dağıtım (ehir içi OG/AG) tesisleri içinde yer alan bir çok tesisin özelleştirilmesi mümkündür ve bunların yine, zorunlu olarak kamu kurumlarınınca işletileceği konusu bir arada düşünüldüğünde çelişkiler yumağında doğumlanmaktadır.

Diğer yandan arz güvenilirliğini sağlayabilmek için özel sektörün, kar güdüsüyle hoşuna gitmediği için gerçekleştirmekten kaçındığı üretim ve dağıtım yatırımlarını kamunun yapması zorunlu oldu. Buna göre elektrik enerjisi alanında kamunun yer almaması ülkemiz için düşünülebilecek bir olgudur? Bu nedenle de kamunun gelir getiren kaynaklarını (kurulu gücü büyük santrallerini) elinden almak ve kamuyu mali açıdan zayıflatmak, ileride arz güvenilirliği açısından handikap ve aynı zamanda “serbest” (?) elektrik piyasasında kamu aleyhine bir rekabet ortamı yaratılmayacak mıdır? Nerede kaldı “serbest rekabet”..!

4628 sayılı yasa öncesinde elektrik enerjisi üretimine soyunan ve Dünya Bankasının bile ağırdığı ve hala algılanmakta güçlük çekilen, tartışılmalı, şüpheli “uzun süreli alım garantili” alınmasa da enerji bedeli ödeme (Take OR Pay) artı, Y ve Y D modeli UNI-MAR, ENRON vb. santrallerin bu garantileri sürdürdüğü sürece üretimde rekabet nasıl sağlanacaktır.?

Elektrik Dağıtım alanında “Rekabet”, Strateji Belgesi ile 2011 yılına ötelenmiş halde, rekabet koşulları yaratılmadan ve üstelik üretimde rekabet sağlanmadan, Dağıtım tesislerinin özelleştirilmesi, el değiştirmen-

denen bakana anlam gelmektedir.? (Yanıt: Ne olursa olsun “Kamu” dan alalım da Özel, güzel ve çou AB kökenli sermayeye peke çekelim”, komu pi irsin, bize de düürsün.) Ayrıca, Üretimde rekabet sağlanmadan dağıtımın özelleştirilmesi ile elektrik fiyatları nasıl ucuzlayacaktır..?

Kısacası 4628 sayılı yasa, en azından bizim gibi az gelişmiş yada daha kibar söylemiyle “gelişmekte olan” ülkelerde uygulanabilir olmayan, uygulandıında toplumsal çıkarlarımızla çelişen bir yasadır. Fransa gibi “gelişmiş” bir ülkede bile elektrik enerjisi alanı

bir kamu kuruluşu olan EDF tarafından merkezi olarak planlanmakta, denetlenmekte ve idare edilmektedir.

Üzülerek mi ifade etsek bilmiyorum; hal böyle iken, bizdeki bu telaş, hırsı, kaprisi, dayatmacılığı anlayabilmek, algılayabilmek 50 yıllık EMO'nun ve bu günkü yöneticilerinin zeka düzeylerini yada anlayabilme yeteneklerini aıyor.

Son Söz: Y B R S TEMDEN YOKSUN
B R GEM EN Y RÜZGARLA BLE Y B R
L MANA VARAMAZ..!

Sevgiyle, sevinçle, dostlukla ve hep hoşça (becerebiliyorsanız) kalın..!